

Prof. dr hab. n. ekon. Iga Rudawska

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania

Uniwersytet Szczeciński

Szczecin, 20.11.2018

RECENZJA

dorobku Pana dr hab. Marcina Wojciecha Czecha w związku z postępowaniem o nadanie tytułu profesora nauk medycznych

1. Formalne i prawne podstawy oceny

Formalną podstawę sporządzenia oceny dorobku dr hab. Marcina Wojciecha Czecha stanowią:

-decyzja Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 10 września 2018 r. powołująca mnie na recenzenta oraz

-pismo dr n. med. Tomasza Mikołaja Maciejewskiego, Dyrektora Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie, z dnia 27 września 2018 r. o powierzeniu mi funkcji recenzenta w przedmiotowym postępowaniu, wszczętym w dniu 19 czerwca 2018 r. w dziedzinie nauk medycznych.

Prawną wykładnię sporządzenia oceny stanowią następujące regulacje:

-Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 1789),

-Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 marca 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorski, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

Ocenę merytoryczną przeprowadzono na podstawie dokumentacji przekazanej przez jednostkę prowadzącą przedmiotowe postępowanie.

2. Sylwetka Kandydata do tytułu profesora

Dr hab. Marcin Czech jest absolwentem Akademii Medycznej w Warszawie (I Wydział Lekarski), którą ukończył w 1993 roku. Kolejne lata Kandydat poświęcił na podnoszenie swoich kompetencji w dziedzinie zarówno nauk ekonomicznych (kończąc MBA w Szkole

Biznesu Politechniki Warszawskiej, Studium Ekonomiki Zdrowia w Uniwersytecie Warszawskim oraz studia doktoranckie w dyscyplinie nauk o zarządzaniu na Politechnice Warszawskiej), jak i medycznych (dwie specjalizacje ukończone z wyróżnieniem w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego: z epidemiologii (2012) i ze zdrowia publicznego (2016, nagroda Ministra Zdrowia)).

Konsekwencję w rozwijaniu swych zainteresowań na obu wymienionych powyżej polach widać wyraźnie zarówno w pracy naukowo-badawczej, dydaktycznej, jak i stricte zawodowej Kandydata. Pan Marcin Czech uzyskał powiem stopień naukowy doktora nauk medycznych w 2002 roku na podstawie rozprawy „*Metody oceny opłacalności leczenia nadciśnienia tętniczego*” (promotor prof. dr hab. n. med. J. Splawiński), a po ośmiu latach: stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych, na podstawie rozprawy „*Farmakoekonomika jako narzędzie zarządzania w gospodarowaniu lekami w Polsce*” (Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego). Równolegle pracował w firmach sektora farmaceutycznego, pełniąc funkcję kierownika ds. ekonomiki zdrowia, bądź farmakoekonomiki. Obecnie pełni funkcję kierownika Zakładu Farmakoekonomiki i kierownika Zespołu ds. Kontroli Zakażeń Szpitalnych w Instytucie Marki i Dziecka. Odpowiada także za politykę lekową w Ministerstwie Zdrowia.

Naukowo dr hab. Marcin Czech związany jest z uczelniami warszawskimi o profilu zarówno medycznym (Warszawski Uniwersytet Medyczny), jak i ekonomicznym (Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Szkoła Biznesu Politechniki Warszawskiej).

Dr hab. Marcin Czech ukończył również liczne certyfikowane kursy specjalistyczne w kraju i poza granicami Polski, poświęcone głównie ekonomii zdrowia, finansom i zarządzaniu w ochronie zdrowia, zdrowiu publicznemu, epidemiologii, farmakoekonomice, HTA i metodyce pisania prac naukowych.

Powyższa syntetyczna prezentacja daje obraz człowieka łączącego zainteresowania medyczne i ekonomiczne, interdyscyplinarnie wykształconego.

3. Ocena osiągnięć naukowych

Działalność naukowo-badawcza Kandydata w okresie przedhabilitacyjnym dotyczyła głównie problematyki oceny farmakoekonomicznej („Human Factors and Ergonomics in Manufacturing” 2005, IF 0,239), opłacalności zastosowania wybranych procedur medycznych („Nadciśnienie Tętnicze” 2001), metodycznych aspektów oceny opłacalności leczenia farmakologicznego („Farmacja Polska” 2001), analizy kosztów diagnostyki i terapii wybranymi preparatami w określonych jednostkach chorobowych („Folia Cardiologica” 2006, „Farmakoekonomika” 2002 i 2001, „Psychiatria Polska” 2001), dostępności wybranych procedur medycznych („Kardiologia Polska” 2010, IF 0,523), racjonalizacji gospodarowania lekami („Problemy Zarządzania” 2006) oraz roli farmakoekonomiki w zarządzaniu podmiotami leczniczymi („Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw” 2007). Owocem w/w wysiłków badawczych była dysertacja doktorska

nt. „*Metody oceny opłacalności leczenia nadciśnienia tętniczego*” (2002, Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej) i rozprawa habilitacyjna nt. „*Farmakoekonomika jako narzędzie zarządzania w gospodarowaniu lekami w Polsce*” (2010, Uniwersytet Warszawski, Wydział Zarządzania). Dorobek ten uzupełniają liczne doniesienia zjazdowe (43 międzynarodowe i 27 krajowe).

Na dorobek pohabilitacyjny dr hab. M. Czecha, wg analizy bibliometrycznej dokonanej przez Bibliotekę Naukową IMiD (stan na 14.05.2018) składają się: 34 oryginalne prace pełnotekstowe, w tym 20 z Impact Factor (najwyższy 2,673), 15 prac poglądowych, 2 rozdziały w monografiach międzynarodowych, 5 rozdziałów w monografiach krajowych, 1 monografia w języku polskim, 1 redakcja naukowa w j. polskim oraz 9 prac popularnonaukowych. Dorobek ten uzupełnia 28 streszczeń zjazdowych (w tym 18 ze zjazdów międzynarodowych) oraz jeden list do redakcji (o imponującym IF 39,207). Sumaryczna wartość Impact Factor po habilitacji wyniosła 19,100 (bez listu do czasopisma „Lancet”), wartość punktacji MNiSW: 436, a Index Copernicus: 390, 85 (bez opisu przypadków) i 505,5 (z pracami kazuistycznymi). Łączna liczba cytowań wyniosła: wg Web of Science Core Collection: 67 (bez autocytowań 49), wg Web of Science All Databases 70 (bez autocytowań 52), indeks Hirscha: 4. Z kolei wg bazy Scopus liczba cytowań wyniosła 81 (bez autocytowań 51), indeks h: 5.

W świetle warunków ustawowych, dorobek naukowy Kandydata uległ znacznemu powiększeniu po ostatnim awansie naukowym (habilitacja w 2010 roku). Ilościowo rzecz ujmując, najistotniejszy dorobek mierzony oryginalnymi publikacjami pełnotekstowymi wzrósł dziesięciokrotnie (z 2 prac z IF do 20 z IF). Sumaryczny IF wzrósł z 0,762 do 19,100, a suma zgromadzonych punktów MNiSW: z 83,5 do 436 (wzrost ponad 5-krotny). Dowodzi to dynamicznemu rozwojowi naukowo-badawczemu Kandydata, z istotnym podniesieniem jakości prac i rozpoznawalności międzynarodowej. Prace Kandydata, głównie o charakterze współautorskim, ukazały się w czasopismach indeksowanych w Journal Citation Reports jak: „Epidemiology & Infection” (IF 2,491), European Review for Medical and Pharmacological Sciences” (IF 1,213), „BMC Endocrine Disorders” (IF 1,729), „World Journal of Surgery” (IF 2,673), „Expert Review of Pharmacoeconomics & Outcome Research” (IF 1,631), czy „European Journal of General Practice” (IF 1,274). Dorobek ten uzupełnia list do redakcji „Lancet” (IF 39,207; 50 pkt. MNiSW) oraz doniesienia zjazdowe (18 międzynarodowych i 10 krajowych).

Działalność naukowo-badawcza po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego jest w dużej mierze kontynuacją wcześniejszych zainteresowań Kandydata, szczególności w obszarze epidemiologii („Epidemiology & Infection” 2013, IF 2,491; „Biotechnology & Biotechnological Equipment” 2013, IF 0,379; „World Journal of Surgery” 2016, IF 2,673; („International Journal of Clinical Pharmacology and Therapeutics” 2017/ 55(5), IF 0,927), zdrowia publicznego w połączeniu z ekonomią zdrowia („Expert Review of Pharmacoeconomics & Outcome Research” 2015, IF 1,631), farmakoekonomiki („Kardiologia Polska” 2013, IF 0,519) i analiz ekonomicznych z zastosowaniem w sektorze zdrowia („Biotechnology & Biotechnological Equipment” 2012, IF 0,622). Wśród tych prac najliczniej reprezentowane są te poświęcone epidemiologii. W dorobku

Kandydata pojawiają się też nowe nurty w postaci polityki lekowej („Acta Poloniae Pharmaceutica – Drug Research” 2018, IF 0,745), jakości opieki na pacjentem („Kardiologia Polska” 2017, IF 1,341), zarządzania przypadkiem chorobowym („European Journal of General Practice” 2018, IF 1,274), farmakologii („International Journal of Clinical Pharmacology and Therapeutics” 2017/55(2), IF 0,927) i oceny technologii medycznych (rozdział poświęcony HTA w monografii pt. *Challenges for healthcare reform in Europe*, Foundation of International Studies, Kijów 2011).

Wszystkie z liczących się obiegu międzynarodowym prac Kandydata mają charakter współautorski. Powstały one w zespołach krajowych, bądź międzynarodowych, jako owoc projektów badawczych. Zespołowy charakter tych prac, niejednokrotnie o charakterze interdyscyplinarnym (ekonomia, nauki o zarządzaniu, medycyna, farmacja) jest atutem tego dorobku. Świadczy bowiem o Kandydacie, jako o osobie umiejącej współpracować, łączyć wiedzę z wielu dziedzin i dyscyplin naukowych, wykorzystywać kumulatywny charakter nauki. Doceniając te wysiłki, warto wskazać, iż dr hab. M. Czech jest aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Farmakoekonomicznego (aktualnie w funkcji prezesa-elekta) i Polskiego Towarzystwa Koordynowanej Ochrony Zdrowia. W obu tych gremiach Kandydat realizuje misję popularyzacji nauki i jej aplikacji do praktyki.

Powyższy dorobek uzupełniają publikacje bez współczynnika wpływu (o punktacji ministerialnej od 3 do 11) oraz publikacje kazuistyczne (o punktacji ministerialnej od 4 do 12). Ich tematyka jest zbieżna z prezentowanymi powyżej zainteresowaniami Kandydata.

Na szczególną uwagę w dorobku Kandydata zasługuje współautorstwo pierwszego w Polsce Słownika jakości życia, polsko-angielski, angielsko-polski (Wyd. Farmapress, Warszawa 2014). Ta pozycja, wraz innymi o podobnym charakterze (Czech M., Orlewska E., 2002. Słownik Farmakoekonomiczny, Wydanie II, Jaworzno: Unimed.) przyczyniają się do popularyzacji nauki, budując świadomość społeczeństwa, a w szczególności osób zawodowo związanych z sektorem zdrowia, co do potrzeby włączenia ekonomiki zdrowia i farmakoekonomiki jako dyscyplin komplementarnych wobec medycyny i farmacji.

Analiza opłacalności procedur medycznych, racjonalne gospodarowanie rzadkimi zasobami ochrony zdrowia, w tym lekami, bezpośrednie i pośrednie koszty chorób to tematy wymagające upowszechniania (Kandydat ma na swym koncie liczne publikacje popularno-naukowe w tych nurtach). Jeśli dodać do tego liczne wystąpienia na zjazdach krajowych i międzynarodowych oraz udział w towarzystwach naukowych promujących farmakoekonomikę i ekonomikę zdrowia (w tym *International Society for Pharmacoeconomics and Outcome Research*), to Kandydat jawi się jako zaangażowany naukowiec, o interdyscyplinarnych zainteresowaniach badawczych, umiejętnie łączący wiedzę z nauk medycznych i nauk ekonomicznych. Taka postawa jest, w moim przekonaniu, godna pozytywnej oceny, w szczególności w świetle kumulatywnego charakteru nauki, modelu nauki otwartej na łączeniu różnych dziedzin i dyscyplin naukowych oraz modelu nauki opierającej się na pracy zespołowej. Dr hab. M. Czech wpisuje się w powyższe nurty bardzo dobrze, będąc prekursorem farmakoekonomiki zdrowia w Polsce.

Dokonując sumarycznej oceny działalności naukowo-badawczej dr hab. Marcina Czecha należy zaakcentować konsekwencję w poszukiwaniach badawczych, których wspólnym mianownikiem jest racjonalne wykorzystanie ograniczonych zasobów ochrony zdrowia, celem podnoszenia efektywności kosztowej i skuteczności klinicznej procedur medycznych. Taka optyka wydaje się bardzo aktualna z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, w którym zdrowie traktować należy jako inwestycję (w kapitał ludzki i społeczny). Obszarem największych osiągnięć Kandydata jest farmakoekonomika w połączeniu z badaniami z zakresu epidemiologii, w tym epidemiologii klinicznej chorób zakaźnych.

W mojej ocenie najbardziej godne uwagi są prace Kandydata dotyczące efektywności kosztowej i analiz użyteczności kosztów leków, przede wszystkim w cukrzycy i nadciśnieniu tętniczym. Dr hab., M. Czech jest współautorem epidemiologicznego i kosztowego modelu hipoglikemii w zależności od realnej praktyki klinicznej (owoc projektu SHIRE), co należy uznać, za znaczne osiągnięcie. Ponadto jako takie uznaję badania nad kosztami chorób, w tym depresji, przewlekłej niewydolności serca, cukrzycy i nadciśnienia tętniczego, a więc chorób przewlekłych, najbardziej obciążających sektor zdrowia (poprzez konieczność ponoszenia kosztów bezpośrednich) i inne sektory gospodarki (poprzez konieczność ponoszenia kosztów pośrednich). Koszty pośrednie chorób zostały zresztą uwzględnione w pracach Kandydata. Równie ważne i wartościowe są badania Kandydata nad opłacalnością szczepień w Polsce.

4. Ocena doświadczenia w kierowaniu zespołami badawczymi i ocena odbytych staży

Dr hab. M. Czech ma na swym koncie udział w sześciu projektach finansowanych ze źródeł zewnętrznych (Ministerstwo Zdrowia, Komisja Europejska), w tym cztery razy w charakterze kierownika wyodrębnionej części projektu. Na szczególną uwagę zasługuje udział Kandydata w charakterze kierownika Working Package 3 (Opieka farmaceutyczna) w międzynarodowym projekcie badawczym pt. „*International Research on Quality in Healthcare: InterQuality*” (2010-2014), finansowanym w ramach 7 Programu Ramowego UE. Przeprowadzona, pod kierownictwem dr hab. M. Czecha, analiza komparatywna modeli finansowania opieki farmaceutycznej w systemach zdrowotnych opartych na: (1) powszechnych ubezpieczeniach społecznych i (2) ubezpieczeniach prywatnych i mieszanych ma szereg wartości poznawczych. Sposób finansowania rzutuje bowiem na szereg zmiennych systemu, w tym na koszty dystrybucji leków, jakość opieki farmaceutycznej, wykorzystanie zasobów, efektywność kosztową i dostęp do opieki.

Podobnie wysoki walor poznawczy mają prace powstałe w wyniku projektu o akronimie SHIRE (2012-2015), poświęcone analizie kosztów hipoglikemii w przekroju międzynarodowym.

Dr hab. M. Czech odbył pięć staży zagranicznych w renomowanych ośrodkach (m.in. University of Liverpool, University of York – wszystkie przed uzyskaniem stopnia dr

hab.) oraz jeden staż krajowy, po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego (Politechnika Białostocka, 2015). Efektem tego są liczne kontakty nawiązane z partnerami, owocujące udziałem Kandydata w międzynarodowych zespołach badawczych (wniosek Kandydata nie precyzuje jednak sposobów tego zaangażowania). Kandydat ma w swym dorobku również udział w trzech szkoleniach uniwersyteckich oraz w licznych kursach specjalistycznych (w tym certyfikowanych), w kraju i za granicą. Przegląd tematyki szkoleń pozwala na wyciągnięcie wniosku o interdyscyplinarnych zainteresowaniach dr hab. M. Czecha, zbieżnych z Jego podstawową działalnością badawczą.

Podsumowując tę część opinii stwierdzam, iż Kandydat ma doświadczenie w kierowaniu zespołami badawczymi. Brał udział w pracach zespołów zarówno w Polsce, jak i w środowisku międzynarodowym.

5. Ocena osiągnięć w opiece naukowej i ocena dorobku dydaktycznego

Kandydat ma w swym dorobku promotorstwo jednego zakończonego przewodu doktorskiego (tytuł „Koszty i konsekwencje wprowadzenia opieki farmaceutycznej w leczeniu cukrzycy w Polsce w oparciu o przyjęty model”), zrealizowanego na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym. Ponadto w toku jest kolejnych sześć przewodów, w tym jeden w języku angielskim, realizowany poza granicami Polski (w Astana Medical University). Pięć z w/w przewodów plasuje się w subdyscyplinie ekonomiki zdrowia, bądź farmakoekonomiki. Jednostkami prowadzącymi w/w przewody są Wydziały Lekarskie i Wydziały Farmaceutyczne rodzimych uniwersytetów medycznych. Kolejny przewód jest w przygotowaniu.

Dr hab. M. Czech występował w charakterze recenzenta w pięciu przewodach doktorskich (dane z bazy Nauka Polska; we wniosku brak informacji na ten temat). Przewody te były realizowane w renomowanych uczelniach, bądź kolegiach o profilu medycznym w: Warszawie, Poznaniu i Krakowie. Dotyczyły głównie farmakoekonomiki i wyceny kosztów chorób. Dorobek w przedmiotowym obszarze świadczy o rozpoznawalności Kandydata jako eksperta w przywoływanych obszarach.

Można zatem wnioskować, iż Kandydat posiada doświadczenie w opiece naukowej nad doktorantami, adekwatnie do reprezentowanej dyscypliny i dziedziny naukowej.

Dr hab. M. Czech jest cenionym dydaktykiem, prowadzącym zajęcia ze studentami na studiach magisterskich, podyplomowych i MBA. Ma w swym dorobku również kierownictwo na studiach podyplomowych pt. „Interdyscyplinarne Studia Menedżerów Farmacji”. Zawodowo był, bądź nadal jest związany z trzema uczelniami wyższymi: Politechniką Warszawską, Warszawskim Uniwersytetem Medycznym i Uniwersytetem Warszawskim, będąc kilkakrotnie wyróżnianym przez Rektorów: WUM i PW za swą aktywność dydaktyczną. Dorobek dydaktyczny uzupełnia aktywność publikacyjna (trzy autorskie, podręczniki, dwie redakcje podręczników, współautorstwo słowników i leksykonu tematycznego) oraz aktywność na polu tworzenia/współtworzenia nowatorskich programów

nauczania (farmakoekonomika, zarządzanie i ekonomia farmacji). Kandydat ma w swym dorobku również prowadzenie zajęć dydaktycznych na licznych szkoleniach podyplomowych dla lekarzy w trakcie specjalizacji z: epidemiologii, hipertensjologii, ginekologii, zdrowia publicznego, medycyny metabolicznej i neonatologii.

Powyższe dokonania upoważniają do wyciągnięcia wniosku, iż dr hab. M. Czech jest doświadczonym dydaktykiem, posiadającym dorobek w kształceniu młodej kadry.

6. Wniosek końcowy

Oceniając przebieg kariery zawodowej dr hab. Marcina Czecha pragnę podkreślić interdyscyplinarność podejmowanych wątków badawczych, prowadzonych badań i analiz oraz dyskusji naukowej. Interdyscyplinarność jest, w mojej ocenie, zdecydowanym atutem tego dorobku. Dorobek Kandydata uległ znaczącemu powiększeniu od ostatniego awansu naukowego. Dr hab. M. Czech należy do prekursorów farmakoekonomiki w Polsce, od lat pracując nad rozwojem tej subdyscypliny, mając znaczny wkład w upowszechnianie ekonomicznej oceny farmakoterapii.

Potwierdzeniem osiągnięć dr hab. M. Czecha jest zgromadzony przez Niego wartościowy dorobek publikacyjny, a także bardzo dobre efekty w pozostałych, ocenianych obszarach działalności. Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, że dr hab. Marcin Czech spełnia wymogi stawiane w procedurze o nadanie tytułu naukowego profesora i popieram wniosek o nadanie Mu tego tytułu.

Iga Rudawska